

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Mike Schmidt	Datum	28 november 2024
Doorkiesnummer	14030	Kenmerk	12848653
E-mail	mike.schmidt@utrecht.nl	Onderwerp	Verzamelbrief Groen, Dierenwelzijn en Openbare Ruimte; afhandeling en stand van zaken diverse moties en toezeggingen ID 786, 795, 810 en 3630
Bijlage(n)	-	Beleidsveld	Groen, Dierenwelzijn en Openbare Ruimte

Geachte leden van de raad,

Meer groen helpt om de hitte in de stad te verminderen, regenwater op te vangen, biodiversiteit te vergroten, recreatie voor onze inwoners mogelijk te maken en een fijne stad voor dieren te realiseren. In deze brief informeren we u over verschillende onderwerpen en ontwikkelingen in relatie tot Openbare Ruimte, Groen en Dierenwelzijn.

Zo blikken we terug op het Future Green City World Congres dat afgelopen september in Utrecht plaatsvond. Ook bespreken we de ondertekening van het Berlin Urban Nature Pact, waarin Utrecht zich committeert aan internationale doelen voor biodiversiteit en natuurherstel. Tot slot komen diverse andere onderwerpen aan bod als:

- Natuurvriendelijk isoleren bij Vereniging van Eigenaars (VvE) via het soortenmanagementplan (smp);
- Motie 77 Diervriendelijk bouwen in de Omgevingswet Utrecht;
- Het Initiatiefvoorstel Utrecht Bijenhoofdstad van Europa met aanpassing van het Handboek Openbare Ruimte (HOR);
- De toezegging vergroten biodiversiteit Heldammersingel;
- Motie 318 Help de bij met uitsluitend biologisch geteelde bollen en zaden;
- De aanpassing van de beleidsregel herplant naar waarde;
- De pilot castreren, steriliseren en chippen.

Future Green City World Congress

Dit internationale congres, met als thema de toekomst van groene steden, bracht meer dan 400 internationale experts en ruim 1500 deelnemers uit meer dan 60 landen samen. Het congres, georganiseerd door Koninklijke Vereniging Stadswerk Nederland en Koninklijke Vereniging van Hoveniers en Groenvoorzieners, was een platform voor innovatie, kennisuitwisseling en samenwerking op het gebied van duurzame stedelijke ontwikkeling. Gelijk aan het congres vond ook de Vakbeurs Openbare Ruimte plaats in de hallen van de Jaarbeurs.

Utrecht als gaststad

Na een competitie tussen verschillende steden werd Utrecht gekozen als gaststad van het congres. Dit bood ons de kans om onze lokale opgaven en ambities in het inhoudelijke programma te verwerken. Tijdens het congres konden we onze inspanningen op het gebied van vergroening en

Datum 28 november 2024
Ons kenmerk 12848653

openbare ruimte presenteren, maar ook toetsen met (inter)nationale collega's. De gemeentelijke bijdrage aan het programma werd zeer gewaardeerd, met als hoogtepunt onze zogenoemde urban trails. Collega's namen de deelnemers mee om diverse inspirerende, duurzame projecten in de stad te laten zien. Bezochte locaties waren onder andere het Griftpark, Oeverpark Rondje Stadseiland, Rivierenwijk, het grondstoffendepot, sponsstad Leidsche Rijn en de Stadssingel.

Deelnemers aan de urban trail in Rivierenwijk

Betrokkenen en partners

Tijdens de voorbereiding op het congres legden we zoveel mogelijk verbindingen met onze partners op lokaal, regionaal en nationaal niveau om ze actief te betrekken bij het congres. Via het netwerk van VNG zijn bestuurders in Nederland uitgenodigd voor een speciaal programma, waarbij onder andere de City deal 'Tijdloze grachten' werd ondertekend. De samenwerking met verschillende organisaties leverde mooie resultaten op, zoals de koppeling met de slotweek van het Bomenbal op het Jaarbeursplein in samenwerking met de Green Business Club en de toekomstige inrichting van stadspergola's in de Tuin van Croese. Ook organiseerden we een student challenge voor een groener Noordwest, waaraan vier hogescholen deelnamen.

De opening van het congres werd verzorgd door lokale en nationale bekendheden die een betrokkenheid hebben met duurzame en inclusieve verstedelijking

Internationale samenwerking en netwerken

In de voorbereiding van het congres besteedden we veel aandacht aan het betrekken van bestaande en nieuwe netwerken en de kansen die dat bood voor alle partijen. Utrecht was twee jaar geleden genomineerd voor de World Green Cities Awards van de Internationale Vereniging van Tuinbouw Producenten ([AIPH](#)). We hebben het moment benut om de volgende award ceremonie in Utrecht aan het congres te koppelen. Dat bleek voor zowel het congres als alle partners van grote toegevoegde waarde. De genomineerde steden waren met een workshop in het programma van het congres opgenomen en de [ceremonie](#) zelf werd uiteindelijk door 400 gasten uit binnen- en buitenland

bijgewoond. De gemeente Utrecht gebruikte deze avond om groene partners en vrijwilligers uit te nodigen als blijk van waardering en het verstevigen van de banden.

Alle genomineerden en winnaars van de AIPH World Green Cities Awards 2024

Utrecht is lid van het Urban Agenda EU Greening Cities partnership, waar we samen met de Europese Commissie namens de steden advies uitbrengen over Europees groenbeleid, onder andere over de invulling en uitvoering van de *Nature en Restoration Law*. Deelname aan dit partnership is een opbrengst van onze jarenlange actieve inbreng bij het Stedennetwerk Eurocities voor kennisuitwisseling en Europese beleidsbeïnvloeding. De werkgroep van [Greening Cities](#) benutte in Utrecht het congres om samen te komen en aansluitend verder te werken aan een Europees actieplan om het groen in en om steden te versterken. Ook stelden we het Stads kantoor open voor de jaarvergadering van de European Landscape Contractors Association ([ELCA](#)). Als gaststad ondersteunden we de lancering van het [United Nations Petite Forest Network](#) en tegelijk leverden we een waardevolle inbreng aan dit internationaal initiatief gericht op stedelijke vergroening. Tot slot committeerde de International Federation of Municipal Engineering (IFME) en World Urban Parks zich aan een speciaal geformuleerde [Utrecht Commitment](#), met als doel duurzame stedelijke ontwikkeling te bevorderen.

Conclusie

Het Future Green City World Congress in Utrecht gaf een belangrijke impuls aan onze ambitie om de stad duurzaam te beheren en te vergroenen. Daarnaast verstevigde het onze internationale positie als koploper. Het congres was ook een belangrijk moment om kennis uit te wisselen met internationale experts. Het versterkte niet alleen onze lokale kennis en ambities, maar leverde ook nieuwe inzichten en samenwerkingsmogelijkheden op. Ook leerden we waardevolle lessen van andere steden zoals Singapore en Parijs en hun succesvolle vergroeningstrajecten. Dit draagt bij aan onze eigen strategieën om Utrecht verder te verduurzamen. Tot slot stelde het ons in staat om waardevolle lokale, regionale, nationale en internationale netwerken aan elkaar te verbinden en te versterken. Het succes van dit congres toont aan dat Utrecht een vooraanstaande rol kan blijven spelen in de overgang naar duurzame, groene steden. We gebruiken de opgedane kennis en inzichten om onze vergroening en verduurzaming van de stad verder te bevorderen. We zijn trots dat we als gemeente een centrale rol speelden in dit succesvolle evenement. De [aftermovie](#) vat het congres mooi samen.

Berlin Urban Nature Pact

Een groene mijlpaal: op 28 oktober jl. tekende de gemeente Utrecht het Berlin Urban Nature Pact ([Berlin Urban Nature Pact - CitiesWithNature](#)). Dit gebeurde bij de UN-biodiversiteitstop CBD COP 16 in Cali, Colombia. Het Berlin Urban Nature Pact werd officieel gelanceerd tijdens het 'side event' voor steden en regio's tijdens deze landentop. Utrecht heeft zich met het tekenen van het Berlin Urban Nature Pact steviger verenigd met een aantal koploper steden op het gebied van vergroening en behoud van biodiversiteit. Met een sterkere (inter)nationale positie oefenen we als gemeente meer invloed uit op de invulling van de natuurherstelverordening door het Rijk en Europese Commissie. Utrecht krijgt hiermee ook betere toegang tot bestuurlijke- en uitvoeringssamenwerking, waar mogelijk

met EU subsidie. De groeiende groep ondertekenaars van het Pact bestaat uit onder meer: Berlijn, Parijs, Montréal, Austin, Cali en Utrecht.

Utrecht en de andere deelnemende steden stellen een actieplan op en rapporteren over hun voortgang richting 2030, op 15 (van 28) actiepunten. Die actiepunten sluiten alle aan op de bestaande ambities van Utrecht voor groen, biodiversiteit en klimaatadaptatie. De steden spreken elkaar jaarlijks (online of fysiek) en wisselen de ervaringen en successen uit via het CitiesWithNature platform ([Home – CitiesWithNature](#); ondersteund door ICLEI: de lokale overheden netwerkorganisatie waarvoor wethouder Susanne Schilderman in de stuurgroep zit) .

Overige onderwerpen Openbare Ruimte, Groen en Dierenwelzijn

Natuurvriendelijk isoleren bij vve's via het soortenmanagementplan (smp)

In mei heeft u kunnen lezen over [het nieuwe soortenmanagementplan](#) en de ontheffing voor diervriendelijk bouwen. Inmiddels zijn we weer een stap verder met het systeem, waarmee uiteindelijk alle gebouweigenaren van het smp gebruik kunnen maken. De woningbouwcorporaties en particulieren met een grondgebonden woning die gaan isoleren, werken inmiddels met het smp. Vanaf 20 november kunnen ook de eerste vve's zich voor het smp aanmelden. Het is extra belangrijk dat verduurzaming van vve's op een diervriendelijke manier gebeurt. Daarvoor moesten zij veel ecologisch onderzoek doen en een vergunning aanvragen bij de provincie. Dit proces zorgde voor veel kosten, vertraging en ergernis. Nu kunnen de eerste 45 vve's gebruik maken van de ontheffing en het soortenmanagementplan (smp) van de gemeente Utrecht. De deelnemende vve's met meer dan vier woningen werken onder begeleiding van een ecooloog en plaatsen nestvoorzieningen voor vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen. De aanpak is op 23 oktober gepresenteerd op een netwerkbijeenkomst voor vve beheerders. Daar is dit met veel enthousiasme ontvangen.

M77 Diervriendelijk bouwen in de omgevingswet

In 2020 is bij het bestemmingsplan Veldhuizen, De Meern, [M77 Diervriendelijk bouwen in de omgevingswet Utrecht \(ID 3630\)](#) aangenomen. Kern van de motie is het onderzoeken van regels voor diervriendelijk en natuur inclusief bouwen en onderzoeken of deze regels in het omgevingsplan opgenomen kunnen worden. Het omgevingsplan wordt beleidsarm opgesteld, maar in het [soortenmanagementplan](#) (smp) zijn deze regels wel vastgelegd.

Diervriendelijk bouwen is het belangrijkste doel in het smp. In het smp staan duidelijke regels om te voorzien in verblijfplaatsen voor vogels, vleermuizen, insecten en andere dieren. Daar is een norm opgenomen om per woning één verblijfplaats te realiseren als er gerenoveerd of nieuw gebouwd wordt. Ook is het uitgangspunt van een groene klimaatadaptieve omgeving met bomen, bloemen en struiken in het smp vastgelegd. Ontwikkelaars gebruiken de bijbehorende ontheffing bij sloop nieuwbouw en bij grote projecten worden de uitgangspunten ook afgesproken. Via het smp zijn de uitgangspunten uit de motie geborgd.

Initiatiefvoorstel Utrecht bijenhoofdstad van Europa (Stadsbelang Utrecht)

Op 26 juni 2024 is [het initiatiefvoorstel](#) Utrecht bijenhoofdstad van Europa aangenomen waarbij onder andere is besloten het handboek openbare ruimte (HOR) aan te passen met als doel om de openbare ruimte bij- vriendelijker in te richten. Het Handboek Openbare Ruimte wordt op dit moment nog herzien, onderstaande aanpassingen implementeren we in het Handboek Openbare Ruimte. Deze aanpassingen zorgen voor meer voedsel en nestgelegenheid voor bijen in de stad:

- Dubbelbloemige cultivars van planten (bomen, struiken, vaste planten, bloembollen) zijn om ecologische redenen niet toegestaan in het openbare groen.
- In het openbare groen mogen uitsluitend biologische (SKAL-certificaat) geteelde bloembollen en bloem- en graszaden (m.u.v. de sportvelden) worden toegepast. Voor het aanplanten van overig plantmateriaal (bomen, struiken, vaste planten, graszaden, etc.) is de [duurzame drietrapraket](#) van toepassing.
- Voor het bouwen van een bijenburcht kan deze [handleiding](#) gebruikt worden.

Toezegging vergroten biodiversiteit Heldammersingel

De PvdD heeft ons tijdens de raadsbehandeling van [het initiatiefvoorstel](#) gevraagd maatregelen, zoals het toevoegen van onderbeplanting, heesters en kruiden, te nemen om de biodiversiteit op de Heldammersingel te vergroten. Er is [toegezegd](#) te onderzoeken of er andere maatregelen zijn om de biodiversiteit op de Heldammersingel te vergroten en hierbij ook de ondergrond te betrekken. We hebben de mogelijkheden op deze locatie verkend en geconcludeerd dat het toevoegen van beplanting onder de platanen niet haalbaar is: er is sprake van veel schaduw en natheid, waardoor beplanting niet zal aanslaan. Als alternatief kunnen we op omliggende grasvelden ecologische waarde toevoegen door aanpassingen te doen in het maaibeheer en vogelbosjes (struweel met inheemse soorten) aan te leggen. Hiermee creëren we extra leefgebied voor vogels en insecten. Over de gewenste inrichting en aanpassing van het beheer van de betreffende grasvelden, gaan we met bewoners in gesprek. Wat betreft de ondergrond: hier liggen veel kabels en leidingen. Wanneer we op termijn platanen moeten vervangen, is het noodzakelijk betere groeiplaatsen te creëren voor de nieuwe bomen.

M318 Help de bij met uitsluitend biologisch geteelde bollen en zaden

Tijdens het raadsdebat over de VJN 2024 op 11 juli jongstleden, is [M318 "Help de bij met uitsluitend biologisch geteelde bollen en zaden"](#) aangenomen. Deze motie draagt op te stoppen met inkopen, planten en zaaien van met gewasbeschermingsmiddelen geteelde bollen en zaden. Biologische bloembollen en zaden zijn gegarandeerd vrij van chemische middelen. Dat betekent dat ze geen ongewenste stoffen verspreiden in het milieu. Hierdoor zijn ze gezond voor insecten die de bloemen als voedsel gebruiken.

Bloembollen en zaden mogen alleen "biologisch" genoemd worden als ze geproduceerd zijn volgens de richtlijnen uit de "Europese Verordening voor Biologische productie". De Europese certificering staat in Nederland onder toezicht van Skal Biocontrole. Skal werkt in opdracht van het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) en ziet erop toe dat de biologische productie in Nederland aan de biologische wetten en regelgeving voldoet. Producten met een Skal-keurmerk zijn 100% biologisch: het product, de keten ervoor en de bodem voldoen aan de gestelde eisen.

Inkoop, leveranciers

Het aantal bedrijven dat momenteel biologische bloembollen en/of biologische zaden kan leveren, is beperkt. Twee bedrijven kunnen een deel van de gewenste bollen met SKAL-keurmerk leveren, zolang de voorraad strekt. Voor de inkoop van de zaden hebben we slechts enkele bedrijven in beeld die deels biologische zaden voor bloemenmengsels en biologische graszaden kunnen leveren.

Planning en uitvoering

We stoppen per direct met de inkoop van niet-biologische bloembollen en zaden. We sturen op de inkoop van biologisch geteelde materialen door de eisen in ons Dynamisch Aankoop Systeem en de bestelformulieren aan te passen. We hebben geen voorraden. We planten en zaaien vanaf nu dus geen bloembollen en zaden meer die niet biologisch zijn. De (potentiële) leveranciers brengen we hiervan op de hoogte.

Zoals ook aangegeven bij de bespreking van de VJN 2024 in de vergadering van de Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte, heeft het per direct stoppen met de inkoop van niet biologisch poot- en zaaigoed tot gevolg dat we in de uitvoering (van projecten) voorlopig beperkt zijn in de assortimentskeuze. Voor de (planning van de) uitvoering heeft dat geen consequenties. Wel kan het voor komen dat we plekken niet kunnen inplanten/-zaaien, doordat er landelijk een beperkte hoeveelheid biologisch plantgoed beschikbaar is en producten niet altijd leverbaar zijn.

De uitvoering van de motie is beperkt tot de inkoop van zaden en (bloem)bollen en is niet van toepassing op de inkoop van heesters, (vaste) planten en bomen. Hiervoor blijven de richtlijnen van de duurzame drielapspakket van toepassing.

Uitzondering

De levering van speciale graszadenmengsels voor de sportvelden, die aan bepaalde wedstrijdeisen (voorgeschreven in het HOR) moeten voldoen, verloopt via een leverantiecontract met één leverancier. Deze leverancier levert ook de robuuste zadenmengsels voor de gras-/trapveldjes in de openbare ruimte. Deze zaden zijn nog niet biologisch verkrijgbaar, ook niet bij andere leveranciers.

Aanpassing beleidsregel Herplant naar waarde en Handhaving illegaal vellen

De [beleidsregel Herplant naar waarde](#) is sinds 1 oktober 2023 van kracht. De beleidsregel geeft invulling aan de herplantplicht in het Omgevingsplan. Het heeft als doel een gelijkwaardige herplant op gebied van ecologie, klimaat, landschap en cultuurhistorie. Het afgelopen jaar bleek dat de beleidsregel het gewenste effect heeft op de ecologische waarde van bomen in Utrecht, maar in de praktijk een te beperkt sortiment oplevert voor het gehele bomenbestand van Utrecht. Daarom hebben we besloten de beleidsregel aan te passen en de lijst met soorten voor herplant uit te breiden.

Binnen de Stedelijke Groenstructuur moeten bomen met een hoge ecologische waardering herplant worden. Buiten de Groenstructuur, waar de omstandigheden extremer zijn door verharding en hitte, mogen ook bomen met een lagere ecologische waardering aangeplant worden. Daarnaast voegden we uitzonderingsmogelijkheden toe voor bomen met een hoge klimaatadaptieve (bijvoorbeeld bomen langs hoofdfietsroutes), landschappelijke (zoals kenmerkende solitaire bomen) of cultuurhistorische (zoals bomen in parken) waarde en voor locaties met groeiomstandigheden die het onvermijdbaar maken om ecologisch waardevolle bomen aan te planten. Ten slotte hebben we de verplichting tot het aanplanten van een boom met aanplantmaat 20-25 cm in de groenstructuur omgezet naar een voorkeur. Dit komt omdat in veel gevallen een boom met aanplantmaat van 16-18 cm sneller groeit en sneller groot wordt.

We hebben direct een technische wijziging op beleidsregel Herplant naar waarde en de beleidsregel Handhaving illegaal vellen of beschadigen van bomen doorgevoerd, zodat de beleidsregels nu verwijzen naar het Omgevingsplan (die in januari 2025 onherroepelijk wordt) in plaats van naar de APV en het Chw bestemmingsplan.

De aangepaste beleidsregel Herplant naar waarde gaat 1 februari 2025 in en wordt op overheid.nl gepubliceerd.

Pilot castreren, steriliseren en chippen

In navolging op toezegging dierenartskosten en de U-pas in Raadsbrief Dashboard Werk en Inkomen 2023 voeren we in samenwerking met de dierenvoedselbank de pilot castreren, steriliseren en chippen uit. De eigenaren van honden en katten, die aangesloten zijn bij de dierenvoedselbank, bieden we aan om op kosten van de gemeente de behandeling, castreren, steriliseren en chippen, uit te laten voeren.

Parallel aan de pilot heeft diergeneeskunde het plan om een polikliniek voor minima op te zetten, waarbij u-pas houders tegen lage kosten hun dier kunnen laten behandelen door ervaren diergeneeskunde studenten. Ze zijn nog op zoek naar een locatie, samen kijken we naar de mogelijkheden hiervoor.

We hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,